

Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Ενέργεια: Στρατηγική, Δίκαιο και Οικονομία»

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

<< Η ενεργειακή πολιτική, οι επιδιώξεις, οι στόχοι, τα μέσα και τα προβλήματα που αναπτύσσονται στην περιοχή της λεκάνης της Νότιο Ανατολικής Μεσογείου και επηρεάζουν άμεσα την Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία με γνώμονα τα κοιτάσματα των υδρογοναθράκων. Οι συμφωνίες των δύο χωρών και πως αυτές επηρεάζονται από το σύνολο των δράσεων και καταστάσεων των χωρών της ευρύτερης περιοχής καθώς και πως εξελίσσονται μέσα από το νομικό καθεστώς του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας.>>

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΥΛΟΥΡΟΥΔΗΣ του ΙΩΑΝΝΗ

Διπλωματική Εργασία
που υποβλήθηκε στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Πειραιώς
ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού
Διπλώματος Ειδίκευσης στην Ενέργεια

ΠΕΙΡΑΙΑΣ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ενεργειακή πολιτική, οι επιδιώξεις, οι στόχοι, τα μέσα και τα προβλήματα που αναπτύσσονται στην περιοχή της λεκάνης της Νότιο Ανατολικής Μεσογείου και επηρεάζουν άμεσα την Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία με γνώμονα τα κοιτάσματα των υδρογοναθράκων. Οι συμφωνίες των δύο χωρών και πως αυτές επηρεάζονται από το σύνολο των δράσεων και καταστάσεων των χωρών της ευρύτερης περιοχής καθώς και πως εξελίσσονται μέσα από το νομικό καθεστώς του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας.

Πίνακας Περιεχομένων

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	σελ.1
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	σελ.2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	σελ.3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.4-6
ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	σελ.7-10
ΤΑ ΑΚΑΝΘΩΔΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΟΖ	σελ.10-11
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ	σελ. 12
ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΑΟΖ	σελ.12-15
ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ	σελ.16-17
ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΟΖ	σελ.17-18
ΤΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ ΚΥΡΙΑΡΧΙΚΑ ΔΙΑΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΥΠΙΑΘΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΝ	σελ.18-22
ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΤΗ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΩΣ ΠΕΡΙΚΛΕΙΣΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	σελ.22-24
ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΑΛΒΑΝΙΑΣ	σελ.24-25
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	σελ.25-26
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ.26-29
	σελ.30-31

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η παρούσα πτυχιακή θα εστιάσει την ανάλυση της πρωτίστως στις γεωπολιτικές πτυχές των χωρών της Νότιο Ανατολικής Μεσογείου, την ενεργειακή πολιτική των χωρών αυτών με κέντρο των αναλύσεων την Ελληνική και τη Κυπριακή Δημοκρατία και τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων που υπόκεινται στην περιοχή αυτή. Η συμβολή του Διεθνούς Δικαίου με την νομολογία που έχει δημιουργηθεί, οι Συνθήκες που έχουν συναφθεί αλλά και το Δίκαιο της Θάλασσας θα καθορίσουν και θα οριοθετήσουν το Νομικό πλαίσιο της περιοχής συνάμα θα φέρουν στην επιφάνεια οποιαδήποτε διαφορά και δυσκολία στην μεταξύ των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου συνεννόησης και συνεργασίας. Ειδική μνεία θα γίνει στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και δει της Ελλάδος και της Κύπρου μέσω της αξιοποίησης των υδρογονανθράκων αλλά και την μετατροπή τους σε ενεργειακό κόμβο. Το κύκνειο άσμα της επιστημονικής έρευνας θα είναι η πιθανή επίλυση του προβλήματος που ανακύπτει και που βάζει την Τουρκία στο γεωπολιτικό παιχνίδι αναφορικά με την αναγνώριση της ΑΟΖ της ΤουρκοΚυπριακής πλευράς της Μεγαλονήσου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Νότιο Ανατολική Μεσόγειος αποτελείται από χώρες οι οποίες από αρχαιοτάτων χρόνων λόγω της θέσης τους, της ιδιοσυγκρασίας τους αλλά και των μεγάλων πολιτισμών που αναπτύχθηκαν, δημιούργησαν ένα περιβάλλον μεγάλης εμπορικής και οικονομικής άνθησης. Ως συνέπεια αυτής της κατάστασης ήταν να δημιουργηθεί ένα πεδίο μεγάλων συγκρούσεων, αντιπαραθέσεων και ανταγωνιστικών πολιτικών δράσεων. Οι χώρες που απαρτίζουν την ευάλωτη και πολύπαθη περιοχή της Νότιο Ανατολικής Μεσογείου είναι η Ελλάδα, η Τουρκία, η Κύπρος, η Συρία, το Ισραήλ και κατ' επέκταση η περιοχή της Παλαιστίνης, ο Λίβανος, η Αίγυπτος και η Λιβύη. Στις παραπάνω χώρες έρχονται να προστεθούν και άλλες όπως η Ιταλία και η Αλβανία οι οποίες η μεν πρώτη δεν είναι στο επίκεντρο της Νότιο Ανατολικής Μεσογείου ωστόσο ως μεγάλη χώρα επηρεάζει οποιαδήποτε δράση που λαμβάνει χώρα στη περιοχή, η δε δεύτερη συνορεύοντας τόσο με χώρες της Μεσογείου όπως την Ιταλία και την Ελλάδα αλλά και έχοντας αναπτύξει ισχυρό δεσμό με τη ηγεμονική Τουρκία του Ερντογάν. Η Ελλάδα εμφανίζεται στο χάρτη να διαδραματίζει ένα από τους πλέον σημαντικότερους ρόλους ως ηγέτιδα δύναμη της περιοχής, παρά τον μικρό της πληθυσμό σε σχέση με την γείτονα χώρα Τουρκία αλλά και την δεινή της οικονομική κατάσταση, καθώς στην ουσία είναι η προέκταση της Βαλκανικής χερσονήσου και το τελευταίο χερσαίο τμήμα που ενώνει την Ανατολή με την Ευρώπη. Η Ελλάδα καθίσταται ισχυρή στο χάρτη της Νότιο Ανατολικής Ευρώπης λόγω του ότι μπορεί άμεσα να συνδεθεί με τα πρόσφατα κοιτάσματα Φυσικού Αερίου της Κύπρου και του Ισραήλ μέσω αγωγών παρακάμπτοντας την ασταθή Τουρκία και να προμηθευτεί ή να διοχετεύσει το ΦΑ μέσω των εγκαταστάσεων της Ρεβυθούσας αλλά και μέσω αποθηκών Φυσικού Αερίου στα τρία βασικά της λιμάνια του Πειραιά, της Θεσσαλονίκης και της Αλεξανδρούπολης αλλά και των εν δυνάμει σημαντικών και μεγάλων λιμανιών της Καβάλας, του Κατάκολου και του Τυμπακίου. Επίσης διαθέτει στην Ρεβηθούσα στον Νομό Αττικής τρεις μεγάλες και σύγχρονες αποθήκες ΦΑ κατάλληλες για την επαρκή και συνεχή διοχέτευση ΦΑ για ολόκληρη την Ελλάδα. Η Τουρκία εμφανίζεται ως εγγυητής της Ειρήνης στην περιοχή της φλεγόμενης Μέσης Ανατολής και Εγγύς Ανατολής και ο σταθεροποιητικός παράγοντας για τις σχέσεις μεταξύ Ευρώπης και NATO. Από τα εδάφη της Τουρκίας, στα οποία υπάρχει και ο μεγάλος πληθυσμός των Κούρδων που ζητάνε σε κάθε ευκαιρία την ανεξαρτησία τους, είτε διασχίζουν είτε πρόκειται να

διασχίσουν αγωγοί ΦΑ και πετρελαίου από χώρες του Αζερμπαϊτζάν, από τις ασταθείς πηγές του Ιράκ και συγκεκριμένα του Κιρκούκ και της Μοσούλης αλλά και του ασταθούς Ιράν το οποίο παλεύει να ισορροπήσει μεταξύ φονταμενταλιστικού και κοσμικού κράτους. Η Τουρκία παρ' ότι διαθέτει φιλικές σχέσεις με το Αζερμπαϊτζάν λόγω της κοινής τους Εθνοτικής καταγωγής και παρ' ότι το Αζέρικο κοίτασμα είναι μεγάλο και αρκετά σημαντικό για την Ευρώπη εντούτοις καίγεται να καταστεί ενεργειακός κόμβος και από άλλες πηγές απομπλεκόμενος φυσικά όσο τον δυνατόν από κάθε είδους συνοριακές διενέξεις και προβλήματα, για τον λόγο αυτό καλοβλέπει τα κοιτάσματα της Νότιο Ανατολικής Ευρώπης καθώς θεωρεί ότι θα είναι προστατευμένα και εγγυημένα καθώς είναι θαλάσσια και μακριά από την φλέγουσα Μέση Ανατολή. Το Ισραήλ, ως ο πλέον στρατιωτικά δυνατός παίχτης, ως το δεξί χέρι των Ηνωμένων Πολιτειών στην Μεσόγειο, ως το μεγαλύτερο λομπίστικο κράτος με δύναμη να επηρεάζει και να διαμορφώνει εμμέσως πολιτική στα περισσότερα κράτη ανά τον κόσμο αλλά και με τα μεγάλα κοιτάσματα υδρογονανθράκων όπως το Λεβιάθαν, με σχεδόν 17 τρισεκατομμύρια κυβικά πόδια, το Ταμαρ και το Τανιν, είναι το κράτος που κάθε του κίνηση διαμορφώνει το πεδίο των εξελίξεων στον ενεργειακό τομέα¹. Το Ισραήλ μετά την διακήρυξη της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης κατά τα πρότυπα του Δικαίου της Θάλασσας με την Κυπριακή Δημοκρατία στις 17/12/2010 σε συνδυασμό με το πολύκροτο και με 9 θύματα επεισόδιο του πλοίου Μαβί Μαρμαρά στις 31/05/2010 στην αποστολή για την Ελεύθερη Γάζα αλλά και με την σύγκληση των σχέσεων Ελλάδος και Ισραήλ μέσω της σχέσης φιλίας που δημιουργήθηκε μεταξύ του Παπανδρέου και του Νεντανιάχου διαμορφώθηκε το κατάλληλο κλίμα συνεργασίας αναφορικά με το ενεργειακό τρίγωνο Ισραήλ – Ελλάδα και Κύπρο². Αναφορικά με την Παλαιστίνη και συγκεκριμένα απέναντι από την Λωρίδα της Γάζας στην οποία ανακαλύφθηκε το 1999 κοίτασμα ΦΑ εντός των θαλάσσιων περιοχών της από την εταιρεία British Gas και το οποίο υπολογίζεται σε 30 δισεκατομμύρια κυβικά πόδια, είναι αρκετό για να καλύψει την ενεργειακή της πενία³. Η Λιβύη ως μεγάλη πετρελαιοπαραγωγός χώρα καθίσταται όλο και πιο αφερέγγυα στην τροφοδοσία του ενεργειακού μίγματος για την Ευρώπη καθώς μετά την πτώση του καθεστώτος του

¹ Henderson, S., *Energy Discoveries in the Eastern Mediterranean: Source for Cooperation or Fuel for Tension? The case of Israel*, 2012

² *The Emergence of Israeli-Greek Cooperation*, Aristotle Tziampiris, Springer, 2015, Ch. 3

³ *The Natural Gas Sector in Israel*, Ministry of National Infrastructures, Energy and Water Resources, www.energy.gov.il, last access at 07/05/2016

Καντάφι και την επικράτηση και εξάπλωση των ISIS δεν είναι καθόλου συνεργάσιμος και αξιόπιστος παίχτης, παρ'όλο που προσφάτως τέλη του 2018 γίνονται προσπάθειες για τη διεξαγωγή εθνικών εκλογών. Η Αίγυπτος μετά την διακήρυξη της ΑΟΖ με την Κύπρο τον Φεβρουάριο του 2013 αλλά και του μετέπειτα νόμου πλαισίου που κύρωθηκε από την Κυπριακή βουλή έβαλε τα θεμέλια κυρίως για την κοινή αξιοποίηση υδρογονανθράκων που βρίσκονται στον ταμιευτήρα εκατέρωθεν της μέσης γραμμής των δύο χωρών αλλά και των κοιτασμάτων εντός των δύο ΑΟΖ, επίσης θετικά είναι τα μηνύματα από την ανακάλυψη του κοιτάσματος ZOHR στην ΑΟΖ της από την Ιταλική εταιρεία ENI και τα οποία εκτιμώνται ότι ξεπερνάνε στο διπλάσιο αυτά του Λεβιάθαν⁴ ωστόσο όπως και στην περίπτωση της Λιβύης που αναφέρεται παραπάνω η λεγόμενη Αραβική Άνοιξη με την πτώση του Μουμπάρακ και στην συνέχεια με την πτώση του Μόρσι και την επικράτηση του Αλ Σίσι για δεύτερη φορά σε συνδυασμό με την επικράτηση του ISIS και τις επιθέσεις που εξαπέλυαν στην Αίγυπτο έφεραν περισσότερα εμπόδια στα θετικά βήματα αγωγής συνεργασίας με την Κύπρο και το Ισραήλ κυρίως. Η Αίγυπτος προφανώς και δεν είναι κάποια αμελητέα ποσότητα στην περιοχή της Μεσογείου καθώς έχει μεγάλο πληθυσμό, μεγάλη έκταση και πολλά κοιτάσματα αλλά εμφανίζεται και ως το πιο οργανωμένο κράτος της Αφρικής μαζί με την Νότια Αφρική αλλά με ισχυρότερη γεωπολιτική και στρατηγική θέση καθώς ελέγχει το ναυτικό πέρασμα του Σουέζ, ωστόσο οι ενδείξεις ότι οι στρατιωτικές δυνάμεις και η Μουσουλμανική Αδελφότητα έχουν έρθει εγγύτερα δεν είναι και ότι πιο θετικό. Ο Λίβανος φαίνεται προς στιγμή να έχει ξεπεράσει έστω και επιφανειακά τα συνοριακά προβλήματα με το Ισραήλ και να έχει παγώσει τις όποιες επιθέσεις εξαπέλυε μέσω της πολιτικής οργάνωσης Χεσμπολαχ αλλά και να αντιμετωπίζει με επιτυχία και την παραμικρή επίθεση των ISIS. Ωστόσο δεν μπορεί κανένας να αντιμετωπίσει το θέμα χωρίς να μην υπάρχει ανησυχία αφού στην ανακήρυξη της Χεσμπολαχ η οποία και διαθέτει πυραύλους ισχυρίζεται ότι το κοιτάσμα TAMAR ανήκει στον Λίβανο. Τέλος, η Συρία έχει καταστεί πολύπαθη και τριχοτομημένη, από την μία οι Κούρδοι μαχητές οι οποίοι επιζητούν την δημιουργία κράτους, από την άλλη το χαλιφάτο των ISIS το οποίο έλαβε μεγάλη βοήθεια από την Αμερική σε προγενέστερο χρόνο και τώρα ελέγχει ένα σημαντικό τμήμα της Συρίας αλλά και των πετρελαιοπηγών του Ιρακ και τέλος το

⁴ Συνέντευξη Νίκου Αυγερού, Η ανακάλυψη του κοιτάσματος Zohr και οι επιπτώσεις στην Ελλάδα, 02/09/2015

καθεστώς του Ασαντ το οποίο φαίνεται να επικρατεί ή καλύτερα να δυναμώνει κάτω από το πέπλο της ισόβιας φιλίας που έχει με την Ρωσία.

ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΜΑ

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η Κυπριακή Δημοκρατία όντας ένα από τα μικρότερα κρατίδια της Ευρωπαϊκής Ένωσης με μόλις 9.251 τετρ. Χλμ. και πληθυσμό να αγγίζει τις 800.000 κατοίκους διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο τόσο λόγω της στρατηγικής της θέσης ως πάτημα της Ευρώπης στην Εγγύς Ανατολή όσο και ως ένας οικονομικός γίγαντας στο πεδίο των υπηρεσιών με έμφαση στον χαμηλό φορολογικό συντελεστή των επιχειρήσεων με υψηλής ειδίκευσης προϊόντα, την μεγάλη τραπεζική δραστηριότητα και την παροχή υψηλού επιπέδου τουρισμού. Αναφορικά με το ενεργειακό κομμάτι η Κύπρος ευτύχησε να περιλαμβάνει στην Αιγιαλίτιδα ζώνης της αλλά και ως επέκταση αυτής στα όρια της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης μεγάλα κοιτάσματα Φυσικού Αερίου αρκετά για την αυτονομία της αλλά και την τροφοδοσία άλλων χωρών. Η ευτυχία αυτή έρχεται να κλονιστεί από πολλούς παράγοντες διεθνείς αλλά και τοπικούς όπως για παράδειγμα η αναταραχή που έχει προκληθεί τόσο στο Δυτικό κομμάτι της Βορείου Αφρικής όσο και στο Τόξο από Ισραήλ μέχρι Τουρκία με την επικράτηση και την εξάπλωση του Χαλιφάτου των ΙΣΙΣ. Είναι εύλογο και ευδιάκριτο ότι αφ' ενός η εξόρυξη υδρογονανθράκων σε θαλάσσια περιοχή όπως της Κύπρου καθιστά το κόστος πολύ μεγάλο και αφ' ετέρου έχουν εμφανισθεί νέες πηγές άντλησης και τροφοδοσίας του ενεργειακού μείγματος όπως το σχιστολιθικό αέριο και πετρέλαιο των Ηνωμένων Πολιτειών μία χώρα που θα πιέσει την Ευρώπη αλλά και άλλες χώρες στην αύξηση των εισαγωγών τους σε σχιστολιθικό αέριο όχι μόνο λόγω της χαμηλής τιμής του αλλά και για πολιτικούς λόγους. Νέα πηγή αξιόπιστη και σημαντική είναι η διοχέτευση Φυσικού Αερίου από το Κατάρ. Το ΦΑ είναι ένα " φυσικό προϊόν που βρίσκεται σε υπόγεια κοιτάσματα της γης και είτε συναντάται μόνο του είτε συνυπάρχει με κοιτάσματα πετρελαίου, είναι δηλαδή μίγμα υδρογονανθράκων σε αέρια κατάσταση, αποτελούμενο κυρίως από μεθάνιο (σε ποσοστό άνω του 85%), που είναι ο ελαφρύτερος υδρογονάνθρακας, είναι πολύ καθαρό, χωρίς προσμίξεις και θειούχα συστατικά. Είναι μία φυσική μορφή ενέργειας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς

ιδιαίτερη επεξεργασία και κάνει τέλεια καύση στις κατάλληλες συσκευές⁵. Είναι σημαντικό να γίνει αναφορά ο λόγος όπου το ΦΑ έχει γίνει τόσο ανταγωνιστικό με το πετρέλαιο στις ενεργειακές αγορές, η πρώτη λογική εξήγηση είναι ότι ως καύσιμο με χαμηλότερη εκπομπή ρυπογόνων αερίων από το πετρέλαιο συντελεί στην γρήγορη και με μικρότερα έξοδα επίτευξη των στόχων του Πρωτοκόλλου του Κιότο που έχει υπογραφεί από τις περισσότερες χώρες και δεσμεύει πρωτίστως τις πιο ρυπογόνες μορφές ενέργειας θέτοντας το κανόνα ότι μέχρι το 2020 η κάθε χώρα θα πρέπει να χρησιμοποιεί στο ενεργειακό της μίγμα είκοσι τοις εκατό ενέργεια προερχόμενη από ανανεώσιμες πηγές. Το ΦΑ εκτιμάται ότι θα έχει μεγαλύτερα εναπομείναντα αποθέματα στο μέλλον έναντι του πετρελαίου του οποίου η χρήση είναι ακόμη εκτεταμένη και χρησιμοποιείται κατά κόρον στην βιομηχανία των πλαστικών. Επίσης αναφορικά με το ΦΑ έχουν ανακαλυφθεί πολλοί τρόποι εξαγωγής του όπως η υδραυλική ρηγμάτωση πετρωμάτων όπου αυξάνει τα κοιτάσματα. Τέλος είναι σημαντικό να ειπωθεί ότι μέσω του λεγόμενου Compressed Natural Gas το ΦΑ μπορεί να συμπιεσθεί, να μικρύνει αρκετά σε όγκο και να μεταφερθεί ευκολότερα κατακτώντας τις αναδυόμενες αγορές της Νοτιοανατολικής Ασίας όπου η τιμή του ΦΑ είναι ακόμη σε υψηλά επίπεδα⁶. Η Κύπρος είναι ένα από τα πιο ενεργειακά εξαρτώμενα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι εισαγωγές της σε ορυκτά καύσιμα και είδη πετρελαίου ανέρχονταν σε 19% του συνολικού κόστους των εισαγωγών της γεγονός που συντέλεσε στην στροφή και την ώθηση της χώρας αφ' ενός στην εξάπλωση των θαλάσσιων ερευνών και αφετέρου στην κήρυξη της ΑΟΖ και την δημιουργία 13 θαλάσσιων οικοπέδων μετά πιο σημαντικά από αυτά το οικόπεδο 2,3 και 9 να παραχωρούνται στην κοινοπραξία της KONGAS με την ENI, το 10 και το 11 τα οποία και παραχωρήθηκαν στην Γαλλική εταιρεία TOTAL αλλά και το οικόπεδο 12 φημισμένο ως κοιτάσμα της Αφροδίτης το οποίο παραχωρήθηκε στην Αμερικάνικη εταιρεία Νομπλε η οποία στις 28-11-2011 ανακοίνωσε την ανακάλυψη 7 τρισεκατομμυρίων κυβικών ποδιών ΦΑ στο μεγάλο βάθος όμως των 5.860 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας από τα οποία 1700 μέτρα από αυτά είναι θαλάσσια⁷. Η Κύπρος για να προχωρήσει σε οποιαδήποτε οργάνωση και στήριξη της ενεργειακής της πολιτικής προχώρησε στην δημιουργία του ΔΕΦΑ ενός Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου τον Νοέμβριο του 2007. Κύριος στόχος της λοιπόν είναι

⁵ Φυσικό Αέριο, www.aerioattikis.gr, last access at 09/05/2016

⁶ NATURAL GAS IN CYPRUS: CHOOSING THE RIGHT OPTION, Anastasios, Giamouridis, 2013

⁷ Ενεργειακός Τομέας της Κύπρου, Σόλων Κασίνης, Διευθυντής Υπηρεσίας Ενέργειας στο Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, 2012

η δημιουργία υποδομών όπως δικτύου διανομής ΦΑ στις Βιομηχανίες και τους ιδιώτες μέσω της τροφοδότησης σταθμών ηλεκτροπαραγωγής όπως του Βασιλικού, της Δεκελείας αλλά και έναν μεγάλο τερματικό σταθμό υγροποίησης αερίου που θα ήταν πολύ σημαντικός λόγω των αυξημένων ποσοτήτων της περιοχής⁸. Αρχικά ο κινητήριος μοχλός για οτιδήποτε αφορούσε την ενέργεια της Κυπριακής Δημοκρατίας ήταν το χρονικό σημείο όπου η κυβέρνηση το 2000 προχώρησε σε συμφωνία με την Νορβηγική εταιρεία PGS ώστε να προβεί στις κατάλληλες έρευνες για την ύπαρξη ή μη υδρογονανθράκων μέσω σεισμικών δονήσεων⁹.

Μία από τις πιο σημαντικές χώρες αναφορικά με τα θέματα της ενέργειας η οποία ενώνεται μέσω των ΑΟΖ της τόσο με την Ελλάδα όσο και με τη Κύπρο είναι το Ισραήλ. Ο λόγος που το Ισραήλ κρατούσε μία κάπως απαξιωτική στάση και δεν αναγνώριζε τη Διεθνή Συνθήκη για το Δίκαιο της ανοιχτής θαλάσσης ήταν το γεγονός ότι αναγνωρίζονταν κυριαρχικά δικαιώματα και στους Παλαιστίνιους. Την ίδια τακτική, της μη αναγνώρισης της Διεθνούς Συνθήκης, ακολουθεί μέχρι σήμερα και η γείτονος χώρα Τουρκία καθ' ότι απέναντι από τις ακτές τις περιβάλλεται από πολλά ελληνικά νησιά τα οποία έχουν αυθύπαρκτα κυριαρχικά δικαιώματα στην ευρύτερη θαλάσσια περιοχή τα οποία περιορίζουν την κυριαρχία της Τουρκίας, γεγονός που έχει προέκταση στα οικονομικά της συμφέροντα. Η εμμονή της αυτή είχε ως αρνητική συνέπεια για ακόμη μία φορά να μην έρχεται σε διαβούλευση και τελική συμφωνία για την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος με την ελληνική, την κυπριακή, την τουρκοκυπριακή κυβέρνηση και την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τις διαπραγματεύσεις που έλαβαν χώρα στο θέρετρο Κραν Μοντάνα της Ελβετίας στις 28 Ιουνίου του 2017, δημιουργώντας μεγαλύτερο χάσμα και εμμένοντας στις ίδιες διαφωνίες. Η κύρια αιτία της μη υπαναχώρησης από τις παλαιότερες θέσεις της Τουρκίας είναι ο μεγάλος παρεμβατισμός που θέλει να επιδείξει στο σύνολο της Μεγαλονήσου γεγονός που σε καμία περίπτωση και από καμία " αντίπαλη πλευρά " δεν θα γινόταν δεκτό ωστόσο προέβαλε σαν επίσημη δικαιολογία την μη ύπαρξη σοβαρών εγγυήσεων από το μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελληνοκυπριακής πλευράς. Το πλαίσιο το οποίο προτάθηκε από τον κύριο Αϊντά ως διαμεσολαβητή του Ο.Η.Ε ευνοούσε ξεκάθαρα της πλευρά της Τουρκίας και το οποίο δεν έγινε δεκτό καθ' ολοκληρία καθώς προέβλεπε :

⁸ Ο ΠΕΡΙ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΝΟΜΟΣ, ΚΕΦ. 113, www.defa.com.cy, last access at 12/05/2016

⁹ NATURAL GAS IN CYPRUS: CHOOSING THE RIGHT OPTION, Anastasios, Giamouridis, 2013

Α) Την κατάργηση των συνθηκών εγγύησης καθώς και των μονομερών επεμβατικών δικαιωμάτων και την αντικατάστασή-τους με ένα νέο σύστημα ασφάλειας το οποίο να ικανοποιεί και τις δύο κοινότητες

Β) Δραστική μείωση των στρατευμάτων την 1^η μέρα. Ο αριθμός που θα παραμείνει μετά την εφαρμογή της λύσης και ο χρόνος παραμονής-τους θα αποφασισθεί σε υψηλό επίπεδο (από τους πρωθυπουργούς των 3 εγγυητριών χωρών). Επίσης στη λήξη του χρόνου που θα καθορισθεί να γίνει επανεξέταση εάν η παραμονή θα έχει καταληκτική ημερομηνία ή θα παραμείνει ανοικτή για αναθεώρηση

Γ) Να ιδωθεί θετικά η παραχώρηση των 4 ελευθεριών στους τούρκους υπηκόους αρκεί να είναι εποχιακοί εργάτες, φοιτητές ή τουρίστες. Επιπρόσθετα να καθορισθεί η αναλογία των τούρκων υπηκόων που θα μπορούν να έχουν μόνιμη διαμονή στην Κύπρο σε σχέση με τους Ελλαδίτες εάν θα είναι 4:1 (όπως ζητά η Ε/Κ πλευρά) ή 1:1 (όπως ζητά η Τ/Κ πλευρά). Ο αριθμός αυτός θα είναι πέραν των 130 χιλ. εποίκων που θα νομιμοποιηθούν και θα αποκτήσουν την υπηκοότητα,

Δ) Να γίνει αποδεκτή η εκ περιτροπής προεδρία με θητεία 2:1 και να συζητηθεί η περαιτέρω συμμετοχή των Τ/Κ στη διακυβέρνηση δηλ η αριθμητική εξίσωση στα θεσμικά όργανα του κεντρικού κράτους, καθώς και η μία θετική ψήφος των Τ/κυπρίων στη λήψη των αποφάσεων

Ε) Στο εδαφικό να γίνουν αναπροσαρμογές στο χάρτη που κατάθεσε η Τ/Κ πλευρά και να περιληφθεί και η περιοχή της Μόρφου

ΣΤ) Στο περιουσιακό, στις περιοχές που θα παραμείνουν υπό Τ/Κ έλεγχο οι χρήστες να έχουν τον πρώτο λόγο απόκτησης όχι όμως σε ποσοστό 100%, ενώ στις περιοχές που θα επανέλθουν υπό Ε/Κ έλεγχο οι νόμιμοι ιδιοκτήτες να έχουν τον πρώτο λόγο, όχι όμως σε ποσοστό 100%.

ΤΑ ΑΚΑΝΘΩΔΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΟΖ

Η Τουρκία αναφορικά με το θέμα της διακήρυξης της Κυπριακής ΑΟΖ κρατάει μία άκαμπτη στάση που τείνει να γίνει εντελώς εχθρική με συνέπεια να δυσχεραίνεται οποιαδήποτε εκμετάλλευση στη περιοχή. Η στάση της Τουρκίας πηγάζει από μία σειρά γεγονότων τα οποία προβάλλονται από την Τουρκία ως μείζονα, ήτοι η εκάστοτε Κυπριακή Κυβέρνηση δεν αντιπροσωπεύει ολόκληρο το νησί και τα συμφέροντα του, οι θαλάσσιες ζώνες που έχουν δηλωθεί από την Κυπριακή Κυβέρνηση σε σχέση με τις

γειτονικές χώρες θίγουν με βάση το διεθνές δίκαιο τα θαλάσσια δικαιώματα της Τουρκίας, ότι οι συμφωνίες της Κύπρου με τον Λίβανο και την Αίγυπτο δεν έχουν λάβει υπ' όψιν τις ειδικές συνθήκες που επικρατούν στην Νότιο Ανατολική Μεσόγειο η οποία χαρακτηρίζεται ως μία ημίκλειστη θάλασσα. Η Τουρκία εκτός από το να προβάλλει πλείστες δικαιολογίες και αρνήσεις, προσπαθεί τεχνηέντως να θέσει εμπόδια στην εκάστοτε εξόρυξη υδρογονανθράκων είτε προωθώντας την άποψη ότι οι υδρογονάνθρακες στην εν λόγω περιοχή βρίσκονται σε πολύ μεγάλο βάθος με συνέπεια να είναι ασύμφορη η επένδυση είτε υποστηρίζοντας ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ΗΠΑ είναι αντίθετες στην ΑΟΖ της Κύπρου, γεγονός που δεν ισχύει σε καμία των περιπτώσεων. Το τελευταίο γίνεται ευκόλως αντιληπτό από το γεγονός ότι στις 12 Ιουλίου του 2017 'το πλωτό γεωτρύπανο WEST CAPELLA έδωσε στην περιοχή για λογαριασμό των εταιρειών TOTAL και ENI με συνοδεία αμερικανικών και γαλλικών πολεμικών πλοίων. Η στήριξη από τις ΗΠΑ αφ' ενός και έχει να κάνει με το γεγονός ότι τα δικαιώματα των οικοπέδων 6,10 και 11 ανήκουν πλέον και στην αμερικάνικη εταιρεία ExxonMobil'¹⁰. Σε όλο αυτό το κάδρο της νοτιοανατολικής Μεσογείου η Ευρωπαϊκή Ένωση άλλοτε αναλαμβάνει ενεργό δράση έχοντας κατά νου την κάλυψη των ενεργειακών της αναγκών με μικρό κόστος και άλλοτε δείχνοντας μία κάποια αποστροφή ρίχνοντας το ενδιαφέρον της προς την πράσινη ενέργεια ή το σχιστολιθικό ορυκτό. Βέβαια οι όλο και αυξανόμενες ανάγκες της καθώς και η προσπάθεια για την ενεργειακή της ανεξάρτηση από τις παλαιές πετρελαιοπαραγωγές χώρες, δεν τις αφήνουν μεγάλα περιθώρια. Το μεγάλο αγκάθι για την Τουρκία όπως έχει επισημανθεί και σε προηγούμενα εδάφια είναι η συνολική εναπομένουσα θαλάσσια έκταση προς εκμετάλλευση στην συγκεκριμένη περιοχή ήτοι η Τουρκική ΑΟΖ περιορίζεται, λόγω της ελληνικής και της κυπριακής αποκόπτοντας την εντελώς με την αιγυπτιακή, με κύριο ρόλο σ' αυτό να παίζει το Καστελόριζο, σε μόλις 33.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα¹¹.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

¹⁰ Documento, Δημήτρης Χατζηνικόλας, δημοσιεύθηκε στις 16/07/2017

¹¹ From Sema Sezer, "Greek Exploration Licenses and Economic and Economic Zone Agreements in Eastern Mediterranean" (paper presented at the "International Conference," Eastern Mediterranean University Center for Strategic Studies, Famagusta, Cyprus, March 2008)

Η Ελλάδα έχει χερσαία σύνορα με γείτονες χώρες μόνο προς το βορρά καθώς στα υπόλοιπα σημεία του ορίζοντα περιβάλλεται από θαλάσσια σύνορα, ήτοι δυτικά με την Ιταλία με την οποία οριοθετήσαμε με τη σύμβαση του 1977 την υφαλοκρηπίδα δεχόμενοι τους νήσους Οθωνούς μισή επήρεια και για τους τις Στροφάδες τέταρτο επήρειας, νότια με χώρες της Αφρικής και ανατολικά με τη Τουρκία με την οποία υφίσταται ακανθώδες πρόβλημα. Το πρόβλημα με τη Τουρκία έγκειται κυρίως στο γεγονός ότι οποιαδήποτε επέκταση των χωρικών της υδάτων και δει της αιγιαλίτιδας ζώνης μέχρι τα 12 ναυτικά μίλια, θα συνεπάγεται κατάκτηση δυσανάλογα περισσότερων κυριαρχικών δικαιωμάτων απ'ότι η Τουρκία. Ειδικότερα η Ελλάδα από 36% των συνολικών υδάτων του Αιγαίου στα οποία ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα θα ανέλθει περίπου στο 70 % και η Τουρκία ακολουθώντας την ίδια επέκταση θα αποκτήσει μόλις 1% παραπάνω στο σύνολο και θα ανέλθει σε ποσοστό περίπου στο 10%. Το παραπάνω θα έχει ως συνέπεια στο να ορίσουν μετέπειτα την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ. Τα προβλήματα που προκύπτουν και που μέχρι στιγμής φαίνονται ότι οδηγούν σε ασυμφωνία θα λυθούν αναγκαστικά διά της δικαστικής οδού για το λόγο αυτό παρακάτω παρατίθενται δύο υποθέσεις με παρόμοια χαρακτηριστικά με την δική μας υπόθεση και που η απόφαση και στις δύο εξυπηρετεί το συμφέρον μας και αναγνωρίζει τα νησιά μας¹².

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Α) Η πρώτη περίπτωση αφορά τις χώρες Γουινέα Μπισάου και Γουινέα οι οποίες βρίσκονται βόρειοδυτικά της Αφρικάνικης Ηπείρου στο λεγόμενο κέρασ της Αφρικής και οι οποίες έχουν παρακείμενες ακτές μεταξύ τους και όχι αντικρυστές όπως στη περίπτωση Ελλάδος-Τουρκίας ωστόσο οι συστάδες νησιών και βραχονησίδων που ανήκουν στη Γουινέα Μπισάου είναι το πρόβλημα που θα μας απασχολήσει. Πρωτίστως στην υπόθεση αυτή εξετάστηκε διεξοδικά η συστάδα νησιών και βραχονησίδων επ'ονόματι BIJAGOS τα περισσότερα εκ των οποίων είναι ακατοίκητα και κείνται σε απόσταση από 2 ναυτικά μίλια με μέχρι 37 ναυτικά μίλια και η μεταξύ τους απόσταση δεν ξεπερνά τα 5 ναυτικά μίλια και περιβάλλονται από ρηγά ύδατα. Η Γουινέα Μπισάου , σε αντίθεση με τη Γουινέα, υποστήριξε όπως ήταν λογικό την αρχή

¹² Το Δίκαιο της Θάλασσας και η Χώρα μας, Διάλεξη του Ηλία Κρίστη, Αθήνα, Εκδόσεις Σακκουλα Α.Ε, σελ. 10-13

της ίσης απόστασης δεδομένων των γεωγραφικών χαρακτηριστικών της περιοχής και των πολυάριθμων νησιωτικών συμπλεγμάτων της. Το δικαστήριο απέδωσε πλήρη επήρεια στα νησιά του αρχιπελάγους με αποτέλεσμα να αποτελέσουν εξώτατο όριο χάραξης των γραμμών βάσεων. Συνεπώς αυτή η συστάδα νησιών η οποία είναι κατά πολύ μικρότερη από το σύμπλεγμα των ελληνικών νησιών του Αιγαίου, με μικρότερη επιφάνεια και με λιγότερους κατοίκους και χωρίς να υπάρχει η αντίστοιχη οικονομική σημασία, εντούτοις κατάφερε να τους αποδοθούν ολόκληρη η επήρεια¹³.

Β) Το Διαιτητικό Δικαστήριο της Χάγης απεφάνθη για την αντιπαράθεση μεταξύ της Κίνας και του νησιωτικού κράτους των Φιλιππίνων ανοίγοντας με αυτό το τρόπο το δρόμο στην Ελλάδα να διεκδικήσει ευκολότερα και με νομικά πλέον όπλα τα δικαιώματα της που απορρέουν τόσο από τα νησιά της όσο και από τις βραχονησίδες της. Προτού αντιπαρατεθεί η απόφαση του παραπάνω Δικαστηρίου, σκόπιμο θα ήταν να αναδειχθούν τα χαρακτηριστικά του κράτους των Φιλιππίνων και δη αυτά τα οποία προσομοιάζουν με της Ελλάδος. Οι Φιλιππίνες είναι ένα νησιωτικό κράτος στο δυτικό τμήμα του Ειρηνικού, συνολικής έκτασης 300.000 τ.χλμ. και αποτελούμενο από 7.107 νησιά σχηματισμένα σε μορφή συμπλέγματος. Οι Φιλιππίνες εκτείνονται από βορρά προς νότο σε μήκος 1800 χλμ. περίπου στο δυτικό Ειρηνικό ωκεανό, βόρεια από τον πορθμό της Λουζόν, με τα βορειότερα από τα νησιά να βρίσκονται σε απόσταση 600 περίπου χλμ. από τις ακτές της Κίνας και λιγότερο από 200 χλμ. από την Ταϊβάν, δυτικά βρέχονται από τη Νότια Σινική θάλασσα και νότια από τη θάλασσα της Κελέβης, με τα νοτιότερα από τα νησιά να απέχουν σχεδόν 200 χλμ. από την Ινδονησία. Η Κίνα δεν έχει “ιστορικά δικαιώματα” στο μεγαλύτερο μέρος των υδάτων στη Νότια Σινική Θάλασσα. Το Δικαστήριο δικαίωσε τη Μανίλα, συγκεκριμένα δέχτηκε το επιχείρημα των Φιλιππίνων ότι « δεν υπάρχει καμιά νομική βάση ώστε η Κίνα να διεκδικεί ιστορικά δικαιώματα επί των πόρων στις θαλάσσιες ζώνες εντός της “γραμμής με τις 9 παύλες” (Nine Dash Line)». Η απόφαση αυτή είναι πολύ σημαντική καθώς το δικαστήριο για πρώτη φορά ερμήνευσε το άρθρο 121 της συμβάσεως για το Δίκαιο της Θάλασσας που αναφέρεται στα νησιά. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο άρθρο, ένα νησί έχει χωρικά ύδατα, συννορεύουσα ζώνη, υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ. Εξαιρούνται, όμως, οι βράχοι που δεν μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη διαβίωση, ή να έχουν δική τους οικονομική ζωή.

¹³ Η ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ, [Κρ. Ιωάννου](#), [Α. Στρατή](#) σελ, 141-155

Το Δικαστήριο εισέρχοντας στην ουσία της υπόθεσης και έχοντας υπ'όψιν όλα τα γεωγραφικά στοιχεία των δύο χωρών ότι όλοι οι γεωγραφικοί σχηματισμοί, ασχέτως εάν λάβουν το χαρακτηρισμό " νησιά ή βράχοι " και ασχέτως την έκτασή τους, έχουν υποχρεωτικώς χωρικά ύδατα 12 μιλίων. Αυτό επιβεβαιώνει ότι το θέμα της επέκτασης των ελληνικών χωρικών υδάτων πέραν των έξι μιλίων αποτελεί το κλειδί στο Αιγαίο. Με την οριοθέτηση των χωρικών υδάτων στα 12 μίλια, στην Ελλάδα περιέρχεται περίπου το 70% των θαλασσίων περιοχών του Αιγαίου και στην Τουρκία περίπου το 10%. Το 20% περίπου που απομένει προς οριοθέτηση, θα μπορούσε εύκολα να διευθετηθεί.

Το Δικαστήριο έθεσε επίσης τα κριτήρια βάσει των οποίων ένας γεωγραφικός σχηματισμός θα μπορούσε να θεωρηθεί «βράχος», που δεν δικαιούται να έχει υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ. Έκρινε λοιπόν ότι η ανθρώπινη διαβίωση αφορά **στη φυσική δυνατότητα ενός νησιού να διατηρήσει στο έδαφός του μία σταθερή κοινότητα ανθρώπων που θεωρούν τον τόπο ως σπίτι τους**. Η κοινότητα μπορεί να είναι και ολιγομελής, όπως επί παραδείγματι μία οικογένεια. Αντίστοιχα, το κριτήριο το νησί να έχει δική του οικονομική ζωή σχετίζεται με τη διαβίωση αυτής της κοινότητας. Στοιχεία όπως το πόσιμο νερό, η φυσική δυνατότητα διατροφής και η κάλυψη των βασικών βιολογικών αναγκών θεωρήθηκαν κρίσιμα. Σε αυτό το πλαίσιο οι ιστορικές μαρτυρίες για παρουσία σταθερών ανθρώπινων κοινοτήτων σε νησιά θεωρήθηκαν εξαιρετικά σημαντικές και καθοριστικές. Στην αντίπερα όχθη, ένας γεωγραφικός σχηματισμός θα θεωρείται νομικά «βράχος» όταν το κριτήριο της οικονομικής ζωής είναι αποκλειστικώς συνδεδεμένο με τη δυνατότητα εξορύξεως φυσικών πόρων στις θαλάσσιες περιοχές γύρω από το νησί, έχοντας κατά νου και τα τεχνητά νησιά. Επίσης, «βράχος» θα θεωρείται ένα νησί όπου διαμένουν μόνον στρατιώτες ή υπάλληλοι σε υπηρεσία καθώς σε καμία περίπτωση δεν διαφένεται η πρόθεση μόνιμης διαβίωσης, δημιουργία ανθρώπινης κοινότητας σε συνδυασμό και με την οικονομική ανάπτυξη του τόπου. Τα συμπεράσματα αυτά είναι καθοριστικά, λόγω της παρουσίας εκατοντάδων μικρών νησιών διασκορπισμένα σε διάφορα σημεία του Αιγαίου που κατοικούνται από περιορισμένο αριθμό ατόμων, συνήθως από κτηνοτρόφους και μικροκαλλιεργητές σε οικογενειακή βάση. Η διαμονή, όμως, είναι συνεχής και ανατρέχει ακόμη και στα αρχαία χρόνια γεγονός που αναδεικνύει την ύπαρξη ανθρώπινης συμβίωσης. Είναι τα μικρά αυτά νησιά, των οποίων η Τουρκία

αμφισβητεί τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας και τα χαρακτηρίζει ως «γκρίζες ζώνες». Το δικαστήριο δεν δέχθηκε την επίκληση ιστορικών δικαιωμάτων ως βάση για τη διεκδίκηση θαλασσιών περιοχών. Αντιθέτως, θεώρησε ότι τα όποια ιστορικά δικαιώματα εξαφανίζονται όταν έρχονται αντιμέτωπα με τα δικαιώματα που έχει ένα κράτος στην ΑΟΖ του. Το εύρημα αυτό έχει σημασία για την περιοχή νοτίως της Κύπρου, όπου η Τουρκία, χωρίς να έχει θαλάσσιο μέτωπο, διεκδικεί -με απροσδιόριστα νομικά επιχειρήματα περιοχές που βρίσκονται εντός της κυπριακής ΑΟΖ. Το Δικαστήριο πανηγυρικά καταδίκασε την στάση της Κίνας αναφορικά με τη συστηματική παρενόχληση πλοίων που διεξήγαγαν έρευνες για υδρογονάνθρακες εντός της ΑΟΖ των Φιλιππίνων. Η παρενόχληση γινόταν σε περιοχές, στις οποίες οι Φιλιππίνες είχαν ορίσει θαλάσσια τεμάχια για έρευνα και εκμετάλλευση. Βάσει του διεθνούς δικαίου η Κίνα δεν μπορούσε με κανένα τρόπο να διεκδικήσει τις συγκεκριμένες περιοχές. Επομένως όλες οι ενέργειές της θεωρήθηκαν παράνομες. Και σε αυτή την περίπτωση έχουμε ομοιότητες με την κατάσταση που επικρατεί νοτίως της Κύπρου, όπου η Τουρκία στέλνοντας συνεχώς το ερευνητικό σκάφος «Μπαρμπαρός Χαϊρεντίν Πασά», όπως και τις φρεγάτες της που παρενοχλούν διεξαγόμενες έρευνες με άδεια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Πρόκειται για περιοχές που η Κύπρος έχει ορίσει τεμάχια και η Τουρκία δεν δύναται υπό οποιαδήποτε εκδοχή του διεθνούς δικαίου να έχει δικαιώματα. Ωστόσο η Τουρκική Κυβέρνηση εμπλεκόμενη στο μέτωπο της Συρίας και συγκεκριμένα στη Συριακή πόλη Αφριπ την οποία υπερασπίζονται Κούρδοι πολεμιστές, ψάχνει απελπιζμένα αποκούμπι στην νοτιοανατολική Μεσόγειο επιδεικνύοντας την ισχύ της με την παρουσία του στόλου της και την εκτόξευση απειλών προς όλα τα εμπλεκόμενα μέρη όπως το Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων αναφέρει “το γεωτρύπανο βρέθηκε αντιμέτωπο με πέντε τουρκικά πολεμικά όταν επιχείρησε για άλλη μια φορά να κατευθυνθεί στον στόχο «Σουπιά», στο τεμάχιο 3 της κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, χωρίς αυτό να γίνει τελικά εφικτό¹⁴”

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΑΟΖ

Η Κύπρος έχοντας αποκτήσει δυναμική στις διεθνείς σκακιέρα και παρέχοντας στα Ηνωμένα Έθνη τις σωστές γεωγραφικές συντεταγμένες της μονομερούς οριοθέτησης της με την Τουρκία αυτομάτως οριοθετούνται και τα χωρικά ύδατα της Ελλάδος. Συγκεκριμένα, η οριοθέτηση της ΑΟΖ της Κύπρου, για να είναι σωστά οριοθετημένη,

¹⁴ <http://www.cna.org.cy>, last access at 23/02/2018

θα περιλαμβάνει και την πλήρη επήρεια των ακρογωνιαίων ελληνικών νησιών Καστελόριζου και Στρογγύλης. Βάσει αυτής της ενέργειας, η Τουρκία δεν θα διατηρεί χωρικά ύδατα εφραπτόμενα με την Αίγυπτο, αλλά ακόμα πιο σημαντικό, η Κύπρος θα έχει θαλάσσια σύνορα με την Ελλάδα, πράγμα που σημαίνει ότι η Κύπρος οριοθέτησε την ΑΟΖ της με την Ελλάδα. “Η ιστορική αυτή απόφαση είναι αδιανόητο να έχει ληφθεί χωρίς γνώση της Ελληνικής κυβέρνησης και χωρίς την συγκατάθεσή της. Η ενέργεια της Κυπριακής κυβέρνησης βασίστηκε στην πληροφόρηση ότι η Τουρκική κυβέρνηση θα επιχειρήσει να αρχίσει την εξερεύνηση για υδρογονάνθρακες στην ΑΟΖ της Κύπρου στο βόρειο τμήμα του νησιού, όπου η Τουρκία έχει κάνει μια παράνομη οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας με το ψευδοκράτος. Η Κυπριακή κυβέρνηση με την μονομερή αυτή οριοθέτηση προσπαθεί να εξουδετερώσει την παράνομη τουρκική χειρονομία. Θα ήταν ενδιαφέρον να γνωρίζαμε εάν ενημερώθηκε η Κυβέρνηση Τραμπ και η Ευρωπαϊκή Ένωση για αυτή την μονομερή οριοθέτηση και, επιπλέον, ποιά στάση θα τηρούσε ο αείμνηστος Τάσος Παπαδόπουλος. Η ιστορία της Κυπριακής ΑΟΖ ξεκίνησε το 2004, όταν ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Τάσος Παπαδόπουλος, με 4 τανκς και δύο ελικόπτερα, ανακήρυξε την ΑΟΖ της Δημοκρατίας της Κύπρου. Αποτέλεσε μεγάλη ντροπή για την Ελλάδα που οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ (Σημίτης και Παπανδρέου) και της Νέας Δημοκρατίας (Καραμανλής και Μπακογιάννη) προσπάθησαν να σταματήσουν τον Τάσσο Παπαδόπουλο να ανακηρύξει ΑΟΖ φοβούμενοι αντίδραση της Τουρκίας. Ο Σουλτάνος απλώς αναφώνησε ότι δεν αναγνωρίζει την ανακήρυξη της Κυπριακής ΑΟΖ και τώρα χτυπάει το κεφάλι του στην ημισέληνο. Από την εποχή της ανακήρυξης της κυπριακής ΑΟΖ, όλες οι κυπριακές κυβερνήσεις ζήτησαν από τις ελληνικές κυβερνήσεις να γίνει η οριοθέτηση των ΑΟΖ των δύο κρατών. Επί 14 χρόνια η Ελλάδα δεν έδειξε κανένα ενδιαφέρον για να συμβεί αυτό, αιχμάλωτη του φοβικού συνδρόμου που μας κατέχει για πολλές δεκαετίες. Είναι γνωστή η αδικαιολόγητη αντίδραση της Ντόρας Μπακογιάννη όταν έμαθε ότι ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος θα ανακήρυσσε ΑΟΖ και θυμωμένη του είπε ότι κάτι τέτοιο θα έφερνε σε πόλεμο την Ελλάδα με την Τουρκία. Είναι πράγματι αδιανόητο ότι από τότε όλες οι ελληνικές κυβερνήσεις πίστευαν ότι η Κυπριακή ΑΟΖ δημιουργεί προβλήματα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, με αποτέλεσμα κανείς Έλληνας πρωθυπουργός από τον Σημίτη μέχρι τον Τσίπρα να μην τολμήσει να ανακηρύξει την ελληνική ΑΟΖ. Σήμερα η Κύπρος έφερε προ τετελεσμένου γεγονότος την κυβέρνηση

ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ”¹⁵.

ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ

Η πρώτη προσπάθεια διακήρυξης της υφαλοκρηπίδας έγινε από το Πρόεδρο των ΗΠΑ Χάρι Τρούμαν καθώς όπως ήταν λογικά οι ΗΠΑ ως μεγάλο και πολυπληθές κράτος είχε ανάγκη εξεύρεσης και εκμετάλλευσης νέων πηγών. Η υφαλοκρηπίδα ορίζεται ως το τμήμα ενός παράκτιου κράτους που επεκτείνεται πέραν της ξηράς στο βυθό και το υπέδαφος μέχρι το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου ή σε μία απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας στη περίπτωση που το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου δεν εκτείνεται μέχρι αυτή την απόσταση. Το καθεστώς που επικρατεί στη ζώνη αυτή αφορά κυριαρχικά δικαιώματα που ασκούνται αποκλειστικά από το παράκτιο κράτος στους φυσικούς πόρους όπως ορυκτά, ζώντες οργανισμοί που ανήκουν στα καθιστικά είδη και μη ζώντες οργανισμοί του βυθού και του υπεδάφους¹⁶. Ακόμη η κάθε χώρα και δει η Ελλάδα της οποίας ανήκουν πολλές βραχονησίδες θα μπορούσε δίνοντας πρωτίστως τεχνολογική ζωή μέσω εγκαταστάσεων αλλά και μέσω ανθρώπινης παρουσίας να εξασφαλίσει κυριαρχικά δικαιώματα μέσω της ορισθείσας για την βραχονησίδα υφαλοκρηπίδας. Οι μόνη περίπτωση κατά την οποία η Ελλάδα προσέφυγε στο διεθνές δικαστήριο ήταν στις 10 Αυγούστου του 1976 μετά τη δραστηριότητα του σειсмоγραφικού SISMIC στο Αιγαίο και εκεί επίσημα έθεσε τις αιτιάσεις τις. Συγκεκριμένα υποστήριξε ότι α) τα ελληνικά νησιά δικαιούνται τμήμα υφαλοκρηπίδας, β) την εύλογη χάραξη των υφαλοκρηπίδων και των δύο χωρών με βάση τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου, γ) ότι η Τουρκία δεν θα της επιτρέπεται να προβαίνει σε οποιαδήποτε δραστηριότητα όπως εξερεύνηση και εκμετάλλευση στην υφαλοκρηπίδα της Ελλάδος. Η Τουρκία από τη μεριά της προέβαλε την ένσταση αναρμοδιότητας του δικαστηρίου, η οποία δεν έγινε δεκτή. Το δικαστήριο προχώρησε στην έκδοση απόφασης επί της προσφυγής θεωρώντας ότι η Ελλάδα δεν δέχτηκε καμία παραβίαση καθώς το σειсмоγραφικό πλοίο βρισκόταν σε αμφισβητούμενα ύδατα, αφήνοντας συνάμα αναπάντητες τις αιτιάσεις της Ελλάδος για καθορισμό της υφαλοκρηπίδας¹⁷.

¹⁵ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΑΡΥΩΤΗΣ “ Η ΑΟΖ της Ελλάδας ”

¹⁶ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ, Δημήτριος Μυλωνόπουλος, σελ. 130-134

¹⁷ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ ΥΠΟ ΤΟ ΝΕΟΝ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Π. ΧΟΡΤΑΤΟΣ, σελ. 41-46

ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΟΖ

Κατ' αρχάς, το UNCLOS δεν προβλέπει οριοθέτηση ΑΟΖ πριν την ανακήρυξή της. Όπως έχει γραφτεί, από ειδικούς στο Δίκαιο της Θάλασσας:

«Η δικαιοδοσία στην ΑΟΖ μπορεί μόνο να εξασκηθεί με τον όρο ότι έχει προηγουμένως δημιουργηθεί με βάση τους νόμους του παράκτιου κράτους. Αυτός ο όρος, αναφορικά με τη δημιουργία της, είναι απολύτως αναγκαίος. Χωρίς αυτόν, το παράκτιο κράτος δεν διαθέτει ΑΟΖ (διαθέτει βέβαια πάντα υφαλοκρηπίδα)».

Στην πραγματικότητα ήταν μια ερμηνεία του άρθρου 77 του UNCLOS, με την οποία μπορούσε κάποιος να συμπεράνει ότι, για να υφίσταται και να διαθέτει κυριαρχικά δικαιώματα, μια ΑΟΖ πρέπει πρώτα να έχει δημιουργηθεί.

Έτσι, υπάρχουν διάφορες μέθοδοι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ορίων: Γραμμή μέσης απόστασης, Θύλακες (Enclaving), Κάθετες Γραμμές, Παράλληλες και Μεσημβρινές, Φυσικά Όρια, Ιστορικά και De facto Όρια ή άλλες μεθόδους. Ιστορικά, μια από τις ευνοούμενες μεθόδους οριοθέτησης, ιδιαίτερα όταν οι ακτές είναι αντίθετες μεταξύ τους, είναι η μεσαία γραμμή (equidistance). Η σημασία των θαλάσσιων ορίων στις τρέχουσες διεθνείς σχέσεις έχει αυξηθεί με την επέκταση των εθνικών ορίων της θαλάσσιας δικαιοδοσίας τα τελευταία 50 ή 60 χρόνια. Ένα στρέμμα της θάλασσας μπορεί να αξίζει περισσότερο από ένα στρέμμα άγονης γης, ειδικά εάν υπάρχει πετρέλαιο ή αέριο στο υπέδαφος ή στο βυθό της θάλασσας. Συνεπώς, η χάραξη των συνόρων αποτελεί σήμερα ένα σημαντικό καθήκον για τα παράκτια κράτη και σχετικά λίγες από αυτές έχουν ένα πλήρες σύνολο θαλάσσιων ορίων. Σήμερα έχουν συμφωνηθεί 180 όρια, τα οποία είναι πολύ λιγότερα από τα 400 όρια που ενδεχομένως υπάρχουν, σύμφωνα με τους γεωγράφους. Οι λόγοι είναι ότι οι χώρες τείνουν να μην θεωρούν προτεραιότητα την οριοθέτηση, ελλείπει περιστατικών ή φυσικών πόρων. Επιπλέον, οι αναπτυσσόμενες χώρες συχνά δεν έχουν άμεση πρόσβαση στις απαιτούμενες τεχνικές συμβουλές από τους υδρογράφους. Ορισμένα από αυτά έχουν ωστόσο διαπραγματευτεί σύνορα π.χ. λόγω της ενθάρρυνσης από τη βιομηχανία πετρελαίου. Η ελληνική πλευρά έχει αντιληφθεί ότι το UNCLOS για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ, μεταξύ κρατών των οποίων οι ακτές είναι όμορες ή απέναντι, δεν την ευνοεί απόλυτα. Γιατί ενώ στη Σύμβαση της Γενεύης η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας ορίζεται με τη μέθοδο της μέσης γραμμής και της ίσης

απόστασης, στο UNCLOS III, το άρθρο 83, που αναφέρεται σε τέτοιου είδους περιπτώσεις οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας, και το άρθρο 74, που αναφέρεται στην οριοθέτηση ΑΟΖ, δεν ορίζουν μέθοδο οριοθέτησης. Πιο συγκεκριμένα οι δύο πρώτες παράγραφοι του άρθρου 74 αναφέρουν τα ακόλουθα: Η οριοθέτηση της ΑΟΖ μεταξύ κρατών με απέναντι ή όμορες ακτές θα υλοποιείται κατόπιν συμφωνίας ακολουθούμενης πάντα του κανόνες του διεθνούς δικαίου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, για την εξεύρεση μιας δίκαιης λύσης. Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί συμφωνία εντός εύλογου χρονικού πλαισίου, στα ενδιαφερόμενα κράτη θα δίδεται το δικαίωμα της προσφυγής στις διαδικασίες που προβλέπονται στο Μέρος XV (της Σύμβασης).

Αναφορικά με το άρθρο 287 του UNCLOS, τα συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης, είναι στην διακριτική τους ευχέρεια να επιλέξουν έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω τρόπους για τη επίλυση ασυμφωνιών και διενέξεων σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της Σύμβασης:

- α) Το Διεθνές Δικαστήριο Δικαίου Θάλασσας με έδρα το Αμβούργο
- β) Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης
- γ) Διαιτητικό Δικαστήριο που συγκροτείται σύμφωνα με το Παράρτημα VII της UNCLOS.
- δ) Ειδικό διαιτητικό δικαστήριο που συγκροτείται σύμφωνα με το Παράρτημα VIII της UNCLOS για μία ή περισσότερες από τις συγκεκριμένες κατηγορίες διαφορών.

Επιπλέον, το άρθρο 296 της UNCLOS ορίζει ότι κάθε απόφαση που εκδίδεται από αρμόδιο δικαστήριο είναι τελεσίδικη και τηρείται από όλα τα μέρη της διαφοράς.

Η Τουρκία έχει τρεις τρόπους να αντιδράσει στην μονομερή οριοθέτηση της Κύπρου. Να παραβιάσει την ΑΟΖ της Κύπρου στο βόρειο τμήμα της αρχίζοντας εξόρυξη με παρέμβαση του στόλου της, να απευθυνθεί στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης με αμφότερη συμφωνία ή να μη πράξει τίποτα. Ο πρώτος τρόπος, διαλαμβανομένων των επικρατουσών συνθηκών και των διακηρύξεων της είναι και ο πιο εφικτός. Τα κράτη που έλαβαν μέρος στη Διάσκεψη προσπάθησαν να εξεύρουν κάποια φόρμουλα που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την οριοθέτηση των διαφόρων θαλάσσιων ζωνών των παράκτιων κρατών. Το αποτέλεσμα ήταν αποκαρδιωτικό και στα άρθρα της Σύμβασης αποφεύχθηκε να αποτυπωθεί μια ξεκάθαρη λύση μεταξύ των δύο αντιμαχόμενων τάσεων, ήτοι αυτής της «μέσης γραμμής» ή ίσης απόστασης (equidistance) και αυτής

της «ευθυδικίας» (equity). Πλείστες οι αποφάσεις τα τελευταία τριάντα χρόνια οι οποίες έχουν βασιστεί στην αρχή της ίσης απόστασης σε σχέση με την αρχή της ευθυδικίας. Υπάρχουν βέβαια περιπτώσεις όπου κάποια κράτη δέχονται και τις δύο αρχές, αναλόγως και με τα συμφέροντα τους στις διαφορετικές θαλάσσιες ζώνες. Παραδείγματος χάριν, βλέπουμε τις ΗΠΑ να υποστηρίζουν την αρχή της ευθυδικίας στη διαφορά τους με τον Καναδά στον κόλπο του Μείν, αντιθέτως χρησιμοποίησαν την αρχή της μέσης γραμμής στη συμφωνία τους με το Μεξικό. Εδώ βέβαια πρέπει να αναφέρουμε κάτι που δεν είναι αρκετά διαδεδομένο, ότι το Ισραήλ το οποίο δεν έχει υπογράψει την συνθήκη για το Δίκαιο της Θάλασσας είναι το μοναδικό κράτος που έχει οριοθετήσει ΑΟΖ χωρίς πρώτα να την ανακηρύξει.

Στις 14 Ιανουαρίου 2015, η Ελλάδα κατέθεσε μια δήλωση στα Ηνωμένα Έθνη που συμπληρώνει στην ουσία τη δήλωση που είχε κάνει το 1994 σχετικά με την αποδοχή της υποχρεωτικής δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης. Με την νέα δήλωση, η Ελλάδα εξαιρεί από την δικαιοδοσία της Χάγης τρεις κατηγορίες διαφορών. Κάθε διαφορά αναφορικά με τις στρατιωτικές δραστηριότητες και τα μέτρα που λαμβάνονται από την Ελληνική Δημοκρατία για την προστασία της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας, για σκοπούς εθνικής άμυνας, καθώς και για την προάσπιση της εθνικής ασφάλειας. Κάθε διαφορά αναφορικά με τα σύνορα της Ελλάδας ή εδαφικής κυριαρχίας, συμπεριλαμβανομένων των διαφορών για το εύρος και τα όρια της αιγιαλίτιδας ζώνης και του εθνικού εναερίου χώρου. Κάθε διαφορά την οποίαν ένα άλλο κράτος μπορεί στο μέλλον να αποδεχθεί μονομερώς την υποχρεωτική δικαιοδοσία του Δικαστηρίου με σκοπό να προσφύγει κατά της Ελλάδας σε σχέση με μια συγκεκριμένη διαφορά ή το κράτος αυτό αμέσως μετά την δήλωση αποδοχής της υποχρεωτικής δικαιοδοσίας της Χάγης ή σε διάστημα μικρότερο του ενός έτους από την κατάθεση της δήλωσης αυτής, προσφύγει κατά της Ελλάδος μονομερώς. Με την παραπάνω ενέργεια δίνεται η δυνατότητα στην Ελλάδα να αξιολογήσει τη δήλωση του άλλου κράτους και να αποφασίσει εάν επιθυμεί ή όχι την επίλυση της διαφοράς από την Χάγη. Έτσι εάν η Τουρκία προσφύγει μονομερώς στη Χάγη και η Ελλάδα κρίνει ότι τίγονται θέματα εθνικού συμφέροντος, η Ελλάδα μπορεί να αποσύρει τη δική της δήλωση μέσα σε 12 μήνες. Ταυτόχρονα, στις 15 Ιανουαρίου 2015, η Ελλάδα κατέθεσε άλλη μια δήλωση στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, στο πλαίσιο της Σύμβασης του Δίκαιου της Θάλασσας, με την οποίαν εξαιρεί το Διεθνές Δικαστήριο Δίκαιου Θάλασσας, που

εδρεύει στο Αμβούργο, από την επίλυση των διαφορών που έχουν σχέση με την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών και εν γένει χωρικών υδάτων.

Το άρθρο 298 της Σύμβασης παρέχει το δικαίωμα εξαίρεσης για τέτοιου είδους διαφορές και υπάρχουν κράτη της ΕΕ όπως η Γαλλία, η Πορτογαλία η Ισπανία, η Ιταλία, που έχουν ήδη χρησιμοποιήσει τις ευεργετικές διατάξεις αυτού του άρθρου”¹⁸. Δυστυχώς η Ελλάδα αν και έχει ισχυρή διαπραγματευτική θέση και βάσιμα επιχειρήματα, δεν είναι εύκολο να παραπέμψει τις διενέξεις της στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης καθώς ελλοχεύει πάντοτε ο δικαστηριακός κίνδυνος και οι απρόβλεπτες αποφάσεις οι οποίες μπορούν να είναι επιζήμιες για τη χώρα μας. Η Ελλάδα όπως άλλωστε εξανήγγειλε ο τέως υπουργός εξωτερικών της κύριος Κοτζιάς πρέπει να προχωρήσει στην αναγνώριση περαιτέρω κυριαρχικών δικαιωμάτων πάντα όμως στα πλαίσια της αποφυγής του καζους μπέλι με τη γείτονα χώρα. Τρόποι ειρηνικής επίτευξης του σκοπού αυτού είναι η καθιέρωση σαν αφετηρία για τη μετρηση της αιγιαλίτιδας ζώνης το σύστημα των ευθειών γραμμών βάσεως δημιουργώντας κατ’αυτό το τρόπο περισσότερα και μεγαλύτερα εσωτερικά ύδατα που ως αποτέλεσμα έχουν την επαύξηση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Μία ακόμη περίπτωση ειρηνικής διευθέτησης είναι η διακήρυξη διεύρυνσης της αιγιαλίτιδας ζώνης από 6 σε 12 ναυτικά μίλια σε περιοχές οι οποίες δεν έρχονται σε ευθεία αντιδικία με τη Τουρκία όπως στα παράλια της δυτικής Ελλάδας αλλά και της ανατολικής ηπειρωτικής Ελλάδας αλλά και της Κρήτης. Επίσης, οι κόλποι και ο τρόπος με τον οποίο κλείνονται στο στόμιο τους μέχρι ανοίγματος 24 ν.μ αποτελεί μετρο διεύρυνσης των γραμμών βάσεων. Τέλος μία σημαντική επαύξηση μπορεί να καθιερωθεί με τη κατοχύρωση συνορεύουσας ζώνης με την οποία δίδεται η ευκαιρία επέκτασης μέχρι τα 24 ναυτικά μίλια. Σε καμία περίπτωση όμως αναφορικά με την ελληνική ΑΟΖ δεν προβλέπεται μονομερής οριοθέτηση της καθώς η UNCLOS δεν το προβλέπει σε καταστάσεις γεωγραφικής στενότητας όπως η ελληνική. Και όχι μόνο αυτό, αλλά σε περίπτωση που υπάρξει μονομερής οριοθέτηση, «η νομιμοποίησή της έρχεται μόνο με την αποδοχή της από τα αντικείμενα και γειτονικά κράτη... Αμφισβήτηση των ορίων από αυτά αναιρεί ουσιαστικά την ολοκλήρωσή τους και προκαλεί διαφορά η οποία θα πρέπει να επιλυθεί»¹⁹.

¹⁸ Η Κύπρος προχωρεί σε μονομερή οριοθέτηση της ΑΟΖ με την Τουρκία αλλά ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ Ελλάδα <http://hellasjournal.com/2017/10/afti-ine-magkes-i-kipros-ekane-monomeri-oriothetisi-tis-aoz-me-tin-tourkia-alla-ke-me-tin-ellada/>

¹⁹ <https://www.tovima.gr/2013/09/07/books-ideas/oi-nomikoi-grifoi-twn-aoz/>, τελευταία ενημέρωση 08/09/2018

ΤΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ ΚΥΡΙΑΡΧΙΚΑ ΔΙΑΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΥΠΑΘΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΝ

Ένα από τα φλέγοντα ζητήματα μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας όπως αναφέρθηκε προηγουμένως είναι η άσκηση κυριαρχικών δικαιωμάτων και κυριαρχίας στη περιοχή των νήσων Δωδεκανήσων και δη του συμπλέγματος νήσων Καστελλορίζου-Μεγίστης. Ιστορικά και δη στη σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία το νησιωτικό αυτό σύμπλεγμα πέρασε στην Ιταλική κυριαρχία, παραιτούμενη η Τουρκία κάθε αξίωσης, με το άρθρο 15 της Συνθήκης της Λωζάννης το έτος 1923. Μετά τη λήξη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου και την ήττα των χωρών του άξονα άρα και της Ιταλίας, τα Δωδεκάνησα μεταβιβάστηκαν με το άρθρο 14 της Συνθήκης Ειρήνης στις δέκα Φεβρουαρίου του 1947, στην Ελλάδα μαζί με κάθε παρακείμενη νήσο και βραχονησίδα. Η Ελλάδα υπεισήλθε πλήρως στα κυριαρχικά δικαιώματα τα οποία υφίστανται και επι Ιταλικής κυριαρχίας, καθώς κατά τη διάρκεια εφαρμογής οριοθέτησης της κυριαρχίας των νήσων η Τουρκία δεν αντέδρασε, δεν αμφισβήτησε και συνομολόγησε σε κάθε διάταξη. Αποτέλεσμα θετικό για την Ελλάδα η οποία θα απολάμβανε μία πλήρη κυριαρχία με την προσάρτηση των Δωδεκανήσων αφού είχε δημιουργηθεί μία ντε φάκτο κατάσταση. Ωστόσο η Τουρκία γνωρίζοντας πόσο σημαντικά είναι τα Δωδεκάνησα και πόσο μεγάλο πρόβλημα δημιουργεί το Καστελόριζο στην χάραξη της ΑΟΖ προσπαθεί με κάθε τρόπο να προσβάλλει το καθεστώς των νήσων και των βραχονησίδων με πρόσφατο σχετικά περιστατικό αυτό των Ιμίων με την αμφισβήτηση από πλευράς Τουρκίας των δύο αυτών βραχονησίδων για τις οποίες η Ελλάδα δεν έπαψε ποτέ να διακηρύττει ότι τις ανήκουν, αντιθέτως η Τουρκία ουδέποτε τις είχε αναφέρει μέχρι το 1996 πλην μίας αναφοράς ως KARDAK ROCKS στο πρακτικό του 1932 το οποίο δεν έλαβε νομική και πραγματική υπόσταση²⁰. Αναφορικά με το περίφημο σχέδιο Ανάν το οποίο δεν έγινε αποδεκτό, θέτει ωστόσο τις βάσεις για την κατεύθυνση που πρόκειται μελλοντικά να κινηθεί η διευθέτηση του λεγόμενου Κυπριακού. Ερμηνεύοντας το παράρτημα Α του άρθρου 3 της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης διαφαίνεται ένα σοβαρό ζήτημα το οποίο επροκύπτει να δημιουργήσει σοβαρό πρόβλημα στα κυριαρχικά δικαιώματα της Κυπριακής

²⁰ Η ΕΛΛΗΝΟ-ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗΣ ΠΡΟΣ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Π. ΧΟΡΤΑΤΟΣ, σελ. 493

Δημοκρατίας και της ΑΟΖ της καθώς δεν δύναται κάποια ξεκάθαρη και αποκρυσταλλωμένη λύση για το σαφή διαχωρισμό μεταξύ χωρικών υδάτων και ΑΟΖ με αποτέλεσμα σε πιθανή λύση του Κυπριακού, να ερίζει και η Μεγάλη Βρετανία μέρος της ΑΟΖ. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 3 του εν λόγω Πρωτοκόλλου γίνεται πρόνοια (σε αντικατάσταση της σχετικής πρόνοιας της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης) σύμφωνα με την οποία οι θαλάσσιες ζώνες που γειτονεύουν με τις βρετανικές βάσεις, για τις οποίες δεν θα είχε αξίωση η "Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία" να τις θεωρεί ως μέρος των δικών της χωρικών υδάτων, θα ήταν εκείνες που θα ανέφερε μία έκθεση που θα ετοιμαζόταν από ένα πρόσωπο που θα διόριζε μονομερώς η κυβέρνηση της Αγγλίας. Επίσης, η Αγγλία θα απολάμβανε "ανεμπόδιστη πρόσβαση για οποιονδήποτε σκοπό" στα θαλάσσια ύδατα που θα βρίσκονται μεταξύ των υδάτων που η Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα απαιτούσε να είναι μέρος των χωρικών της υδάτων. Ο όρος "για οποιονδήποτε σκοπό" μπήκε για πρώτη φορά. Είναι γεγονός ότι το μέρος αυτό το Σχεδίου Ανάν περιορίζεται στα "χωρικά ύδατα" και δεν επεκτείνεται στην ΑΟΖ πέραν αυτών των υδάτων. Εξάλλου, δεν θα ευσταθούσε το επιχείρημα ότι, εφόσον ορισμένες θαλάσσιες ζώνες των χωρικών υδάτων της Κύπρου θα βρίσκονταν στον έλεγχο των Άγγλων αντί της κυπριακής κυβέρνησης, οι Άγγλοι θα είχαν δικαιώματα και στην προέκταση των ζωνών αυτών που αποτελούν την ΑΟΖ. Και τούτο διότι η ΑΟΖ έχει μία αυτόνομη νομική ταυτότητα και ξεχωριστό καθεστώς έτσι που να μην ερμηνεύεται ότι παραχωρείται σε άλλη χώρα δικαίωμα σε αυτή αν δεν γίνεται ειδική αναφορά σε τέτοιο δικαίωμα. Να σημειώσω επίσης εδώ ότι έστω κι αν ακόμη οι Βάσεις απαιτούσαν χωρικά ύδατα μέχρι 12 ναυτικά μίλια νοτίως της Κύπρου, τα κυπριακά οικόπεδα του αερίου στην κυπριακή ΑΟΖ είναι 37 ναυτικά μίλια μακριά από τις ακτές και έτσι θα ήταν πάλι απρόσιτα στους Άγγλους. Τα παραπάνω αναφερόμενα δημιουργούν πολυπλοκότητα στο Κυπριακό ζήτημα και μία πιθανή λύση, όπως το σχέδιο Ανάν, θα δημιουργούσε ακόμη μεγαλύτερες έριδες στη Κυπριακή ΑΟΖ αφού πέραν της Τουρκίας, δικαιώματα θα αποκτούσε και η Αγγλία²¹.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΤΗ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΩΣ ΠΕΡΙΚΛΕΙΣΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ:

²¹ <http://diethnes-dikaio.blogspot.com/2012/05/blog-post.html>, Λουκής Λουκαΐδης, τελευταία ενημέρωση 28/02/2018

Με την επεικείμενη υπογραφή της συμφωνίας των Πρεσπών μεταξύ Ελλάδος και Πρωην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, η Ελλάδα θα υποχρεούται να παραχωρήσει στη γείτονα χώρα ως περικλειστο κράτος πρόσβαση στα χωρικά της ύδατα, όπως αυτό εμφανίζεται από το ΑΡΘΡΟ 13 το οποίο ρητώς αναφέρει ότι: λαμβάνοντας υπ' όψιν το γεγονός ότι το δεύτερο Συμβαλλόμενο Μέρος είναι περικλειστο κράτος, τα Συμβαλλόμενα Μέρη θα καθοδηγούνται από τις σχετικές προβλέψεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας που θα έχουν και πρακτική εφαρμογή αλλά θα εφαρμόζονται και όταν θα συνομολογούνται συμφωνίες που αναφέρονται στο Άρθρο 18 της παρούσας Συμφωνίας. Η Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 (UNCLOS) έχει προβλέψει για τα δικαιώματα του «κράτους άνευ ακτών» η «περικλειστων-landlocked» κρατών τα ακόλουθα: Τον ορισμό των κρατών άνευ ακτών ή περικλειστων (landlocked) τον δίνει το άρθρο 124 της Σύμβασης για το δίκαιο της θάλασσας, το οποίο αναφέρει ότι «κράτος άνευ ακτών» σημαίνει το κράτος που δεν έχει θαλάσσιες ακτές. Το UNCLOS δίνει τον ορισμό των περικλειστων η «άνευ ακτών κρατών στο ΜΕΡΟΣ Χ. ΜΕΡΟΣ Χ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΕΥ ΑΚΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΔΙΕΛΕΥΣΗΣ Άρθρο 124 Χρήση όρων Για τους σκοπούς της παρούσας σύμβασης: α) «κράτος άνευ ακτών» σημαίνει το κράτος που δεν έχει θαλάσσιες ακτές 7 β) «κράτος διέλευσης» σημαίνει το κράτος, με ή χωρίς θαλάσσια ακτή, που βρίσκεται ανάμεσα σε κράτος άνευ ακτών και τη θάλασσα και διά μέσου του εδάφους του οποίου διέρχεται η διαμετακόμιση 7 γ) «διαμετακόμιση» σημαίνει διακίνηση προσώπων, αποσκευών, εμπορευμάτων και μέσων μεταφοράς διά μέσου της περιοχής ενός ή περισσοτέρων κρατών διέλευσης, όταν η διέλευση διά μέσου αυτής της περιοχής με ή χωρίς μεταφόρτωση, αποθήκευση, μερική εκφόρτωση ή αλλαγή στον τρόπο μεταφοράς, αποτελεί μέρος μόνον ενός πλήρους ταξιδιού που αρχίζει ή τελειώνει μέσα στο έδαφος του άνευ ακτών κράτους 7 δ) «μέσα μεταφοράς» σημαίνει: i) τροχαίο σιδηροδρομικό υλικό, θαλάσσια, λιμναία και ποτάμια σκάφη και οδικά οχήματα, ii) όπου το απαιτούν οι τοπικές συνθήκες, οι μεταφορείς και τα υποζύγια. Τα άνευ ακτών κράτη και τα κράτη διέλευσης μπορούν με συμφωνία μεταξύ τους να συμπεριλάβουν ως μέσα μεταφοράς αγωγούς και αγωγούς αερίου και μέσα μεταφοράς άλλα από εκείνα που περιλαμβάνονται στην παράγραφο 1²².

²² <https://hellasjournal.com/2018/06/i-voreia-makedonia-kai-to-dikaio-tis-thalassas-echei-dikaiomata-stin-aouz-tis-elladas/>, τελευταία ενημέρωση 02/11/2018

ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΑΛΒΑΝΙΑΣ

Στη συμφωνία μεταξύ των δύο κρατών, η οποία ολοκληρώθηκε στην Κρήτη, αλλά τελικά αναλύθηκε διεξοδικώς στην Κορυτσά της Αλβανίας, διευκρινίζεται κατά ποιο τρόπο θα γίνει η μέτρηση των 12 μιλίων, από το τελευταίο κατοικημένο νησί κατά το έτος 1913, θα τεθεί μεταξύ των δύο χωρών μια γραμμή συνόρων κατά προσέγγιση. Τα ελληνικά χωρικά ύδατα στα 12 μίλια θα εφαρμοσθούν από τους Οθωνούς και Μαθράκι και όχι από τον τελευταίο βορεινό φάρο, όπως στη συμφωνία του 2009 κατά την οποία ο τότε πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής και η υπουργός Εξωτερικών Ντόρα Μπακογιάννη υπέγραψαν στην Αλβανία τη συμφωνία για την ΑΟΖ και τα θαλάσσια σύνορα. Αναφορικά με τη συμφωνία του 2009 οριοθετείτο η υφαλοκρηπίδα και οι άλλες θαλάσσιες ζώνες, τις οποίες δικαιούνται οι δύο χώρες, βάσει των διατάξεων του Διεθνούς Δικαίου. Η συμφωνία βασίστηκε, όπως δήλωναν τότε οι αρμόδιοι εκπρόσωποι των δύο κρατών, στις διατάξεις της Συμβάσεως του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θαλάσσης και στην αρχή της λεγομένης «μέσης γραμμής». Αυτή η επίλυση όπως ήταν φυσικό δημιούργησε ένα κακό δεδικασμένο για την Τουρκία, καθώς έδινε πλήρη δικαιώματα στα ελληνικά νησιά, η δε οριοθέτηση βάσει της «μέσης γραμμής» είναι κάτι που η Τουρκία διαχρονικά αντιπαλεύει. Η τελική συμφωνία που πρόκειται να έρθει εις πέρας θα βασισθεί στο διεθνές δίκαιο για τη θάλασσα για τη χρήση των φάρων, σύμφωνα με την οποία φάροι και βραχονησίδες, ή νησιά στα οποία υπάρχει κτίσμα, παραχωρούνται στη δικαιοδοσοσία της χώρας που τα έχτισε, με ειδικό καθεστώς αυτών των φάρων και τα νερά που τον περιβάλλουν, αλλά δεν αναφέρονται ως σημεία εκκίνησης των 12 μιλίων ή μεσαίας γραμμής, όπως όριζε η συμφωνία του 2009, με τον βράχο Μπακρέτα στα στενά του Κσαμίλ (εξαμιλίου), δίνοντας στην Ελλάδα τα $\frac{3}{4}$ του θαλάσσιου χώρου. Η ελληνική πλευρά δήλωσε ότι με τον νέο τρόπο μέτρησης και των σημείων αναφοράς που τέθηκε από τους Μπουσάτι και Κοτζιά στην Κρήτη, η Αλβανία αποκαθιστά την κυριαρχία στο τμήμα της θάλασσας που είχε χαθεί με τη συμφωνία του 2009. Μεταξύ των δύο χωρών θα επαναπροσδιορισθεί η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Η Αλβανία θα επεκτείνει προς τα δυτικά στα τεμάχια Ιόνιο 1 και Ιόνιο 2, τα οποία σύμφωνα με τη συμφωνία του 2009, είχαν παραχωρηθεί στην Ελλάδα. Αυτό το προηγούμενο μπορεί να χρησιμοποιηθεί

πολιτικά σε μια ενδεχόμενη διαπραγμάτευση για τα θαλάσσια σύνορα με την Τουρκία για να εδραιωθεί η ελληνική κυριαρχία στο Αιγαίο²³.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Όπως διεξοδικά αναλύθηκαν τόσο στην εισαγωγή όσο και στο κυρίως θέμα τα προβλήματα και οι δυσκολίες στη θαλάσσια περιοχή που συνορεύει με την Ελλάδα και τη Κύπρο αναφορικά με τη χάραξη των θαλασσίων ζωνών, ευκόλως συμπαιρένεται ότι ο δρόμος είναι μακρύς και δύσκολος. Η Τουρκία με την όλο και αυξανόμενη ισλαμοκρατία και το περιορισμό του κοσμικού κράτους θέτει σε κίνδυνο οποιαδήποτε συμφωνία είτε μεταξύ αυτής και των άλλων κρατών είτε συμφωνίες τρίτων που την αφορούν. Φαινομενικά είναι εύκολο με μία απλή διακήρυξη να χαράξεις και να κατοχηρώσεις τις θαλάσσιες ζώνες, ωστόσο στη πράξη αυτό αλλάζει και γίνεται απειλητικό από πλευράς Τουρκίας η οποία αφ'ενός σε κάθε προσπάθεια της Κύπρου προς επίτευξη συμφωνίας ή πιθανής εκμετάλλευσης των πόρων παρακολουθεί στενά στέλνοντας σεισμογραφικά πλοία στη περιοχή με τη δήθεν συνοδεία πολεμικών πλοίων που λειτουργούν ως μανδύας προστασίας, αφ'ετέρου η Ελλάδα η οποία δέχεται την πάγια απειλή του καζους μπέλι σε οποιαδήποτε κίνηση της έως και στη χάραξη των θαλάσσιων περιοχών από την άλλη μεριά της, τη προσκείμενη προς Ιταλία. Η Κύπρος φαίνεται ότι βαδίζει αργά και σταθερά υπογράφοντας διμερείς συμφωνίες για την ΑΟΖ και υπογράφοντας συμβάσεις συνεκμετάλλευσης στη ευρύτερη περιοχή της, έχοντας καταλάβει εγκαίρως ότι οποιαδήποτε κίνηση της πρέπει να συνοδεύεται από στρατιωτικές επιχειρήσεις και από την υποστήριξη και άλλου κράτους μέσω των εκάστοτε εθνικών τους εταιρειών. Η Ελλάδα πρέπει επιτέλους να πιέσει τη Τουρκία με πολλούς τρόπους βάζοντας αρχικά την Ευρωπαϊκή Ένωση ως συνομιλήτη στις όποιες διαδικασίες λαμβάνουν χώρα και η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σειρά της πρέπει να αντιμετωπίσει την Ελλάδα και το Αιγαίο ως το ακρότατο σύνορο της. Η Ελλάδα πρέπει να ξεκαθαρίσει αναφορικά με την διασταλτική ερμηνεία του όρου καζους μπέλι όπως ορθώς αναφέρει ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών κύριος Ηλίας Κρίσπης : “ *αποτελεί ζήτημα, το αν το casus belli ισχύει και στη περίπτωση, που η Ελλάδα επεκτείνει τη χωρική θάλασσα σε έυρος μεγαλύτερο των 6 ναυτικών μιλίων, αλλά μικρότερο των 12 ναυτικών μιλίων, ως επίσης αν ορισθεί επέκταση (πάντοτε, μέχρι 12 ναυτικά μίλια) σε ορισμένες μόνο περιοχές, ακτές. Επίσης σοβαρό είναι το*

²³ <https://difernews.gr/o-alvanos-ypeks-parousiase-ti-symfonia-alvanias-elladas-gia-tis-thalassies-zones-deite-chartes/>, τελευταία ενημέρωση 08/09/2018

ζήτημα, αν το casus belli σημαίνει ότι η Ελλάδα και η Τουρκία θα ευρεθούν αυτομάτως σε πολεμική κατάσταση, αν η Ελλάδα επεκτείνει την χωρική της θάλασσα, η αν θα πρέπει, πριν από τούτο, να προηγηθεί κήρυξη του πολέμου από την Τουρκία”²⁴. Η Ελλάδα ως κράτος αναπτυγμένο αλλά και στρατιωτικά κατώτερο του αντιπάλου της δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αναζητάει ευθεία σύγκρουση με τη Τουρκία, για το λόγο αυτό η μόνη πιθανή επίλυση είναι η προσφυγή στα διεθνή δικαστήρια. Το μεγάλο ζήτημα για την Ελλάδα είναι με ποιό τρόπο θα προσφύγει στα διεθνή δικαστήρια, ήτοι θα προχωρήσει στη χάραξη των χωρικών της υδάτων και των θαλάσσιων περιοχών μονομερώς με κίνδυνο η Τουρκία να επιβεβαιώσει την εφαρμογή του καζους μπέλι και με αυτό το τρόπο η Ελλάδα να ζητήσει τη βοήθεια του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε προβάλλοντας ως σοβαρή αιτίαση την απειλή σύμφωνα με το άρθρο 2(4) του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών ή θα αποφασίσει ότι πρέπει όλα τα ζητήματα και όλες οι αιτιάσεις των δύο χωρών θα εξεταστούν και θα αποφασισθούν στο Διεθνές δικαστήριο της Χάγης. Η πρώτη εκδοχή υποκρίπτει τη παγίδα ότι το διεθνές συμβούλιο μπορεί και να αποφανθεί και για θέματα που άπτονται της απειλής ήτοι να απορρίψει το αίτημα της Ελλάδος για βοήθεια λόγω απειλής από τη Τουρκία καθώς δεν στοιχειοθετείται απειλή εφόσον η Ελλάδα δεν έπρεπε να επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα, άρα θα κληθεί ένα αναρμόδιο σώμα να εισέλθει σε νομικά κοιτάκια τα οποία δεν γνωρίζει καλά. Με τη προσφυγή στο Διεθνές δικαστήριο της Χάγης υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο ήττας της Ελλάδος και συγχρόνως ελαχιστοποίησης των κυριαρχικών δικαιωμάτων της στο Αιγαίο καθώς το διεθνές δικαστήριο ενδέχεται να κρίνει με αρνητικό αποτέλεσμα για την Ελλάδα όπως στις εξαιρετικές περιπτώσεις, αποκαλούμενες για το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας contra legem, της υπόθεσης Λιβύης-Μάλτας όπου απεφάνθη: << ... **ότι θα αποδιδόταν στη μέθοδο της ίσης απόστασης το καθεστώς της μοναδικής μεθόδου της οποίας η χρήση είναι υποχρεωτική σε περίπτωση αντικείμενων κρατών... Το υπάρχον διεθνές δίκαιο δεν μπορεί να ερμηνευτεί με αυτό το τρόπο, η μέθοδος της ίσης απόστασης δεν είναι η μόνη μέθοδος που εφαρμόζεται στη παρούσα διαφορά, και δεν έχει καν το πλεονέκτημα ενός τεκμηρίου εις όφελος της. Έτσι, στο υπάρχον δίκαιο, θα πρέπει να καταδεχτεί ότι η μέθοδος της ίσης απόστασης οδηγεί σε ένα ευθύδικο αποτέλεσμα**

²⁴ Το Δίκαιο της Θάλασσας και η Χώρα μας, Διάλεξη του Ηλία Κρίστη, Αθήνα, Εκδόσεις Σακκουλα Α.Ε, σελ. 15

*στην υπόθεση που μας αφορά*²⁵ >> Συνεπώς η Ελλάδα πρέπει προσεχτικά να σταθμίσει κάθε της βήμα και να είναι κατάλληλα προετοιμαζόμενη και ύστερα από εθνική συννενόηση με όλους τους ενχώριους πολιτικούς φορείς. Έχοντας απόσταση με τη Τουρκία 75 χιλιομέτρων από τις βόρειες ακτές του νησιού, στα ανατολικά η Συρία 105 χιλιόμετρα και στα νότια με την Αίγυπτο 380 χιλιόμετρα, επιβάλλεται η σύναψη συμφωνιών για οριοθέτηση των θαλασσίων περιοχών με τις γειτονικές χώρες, άρα και με την Τουρκία πρέπει να έρθει σε συμφωνία για οριοθέτηση της οικονομικής ζώνης στις βόρειες περιοχές. Παρ'όλα αυτά οι δυσχέρειες είναι μεγάλες. Ακόμη και στη περίπτωση όπου μέσω συμφωνιών λυθεί το Κυπριακό ζήτημα, είναι σίγουρο ότι η Τουρκία θα απαιτεί την εφαρμογή του κριτηρίου της ευθυδικίας ενώ η Κύπρος θα πρέπει να επιμείνει στο κριτήριο της μέσης γραμμής. Σε καμία περίπτωση η Τουρκία δεν έχει δικαίωμα να αντιδράει ούτε να ερίζει κάποιο συμφέρον σχετικά με τις συμφωνίες της Κύπρου με την Αίγυπτο, το Ισραήλ και το Λίβανο. Το πιο σημαντικό τμήμα το οποίο αφήνει παράθυρο αगाστής συνεργασίας μεταξύ Κύπρου και Τουρκίας είναι ότι η συμφωνία με την Αίγυπτο προβλέπει ότι οι γεωγραφικές της συντεταγμένες «μπορούν να αναθεωρηθούν και/ή να επεκταθούν καταλλήλως υπό το πρίσμα μίας νέας μελλοντικής οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με άλλα διακρούχα γειτονικά κράτη και σε συνάφεια με τη συμφωνία που θα υπογραφεί σε αυτό το θέμα με τα εμπλεκόμενα γειτονικά κράτη. Καταλήγοντας είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η Κύπρος, με τις συμφωνίες που σύναψε με τα γειτονικά κράτη για οριοθέτηση της οικονομικής ζώνης, ενήργησε εντός της νομιμότητας του Δικαίου της Θάλασσας χωρίς να παρακάμπτει τα δικαιώματα της τουρκοκυπριακής πλευράς, όπως είναι φυσικό με τη λύση του Κυπριακού προβλήματος θα επωφελείται και η άλλη πλευρά, αφού σε όλες τις ομόσπονδες χώρες η αποκλειστική οικονομική ζώνη και η υφαλοκρηπίδα είναι ομοσπονδιακή –και άρα κοινή– αρμοδιότητα και τα κέρδη θα απονέμονται και στις δύο κοινότητες ανάλογα με τον αριθμό του πληθυσμού του εννιαίου Κυπριακού λαού μετά και την πιθανή διευθέτηση της απομάκρυνσης των εποίκων.

²⁵ Παράγραφος 63 της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χαγής στην Υπόθεση Λιβύης-Μάλτας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Henderson, S., *Energy Discoveries in the Eastern Mediterranean: Source for Cooperation or Fuel for Tension? The case of Israel*, 2012
- 2) *The Emergence of Israeli-Greek Cooperation*, Aristotle Tziampiris, Springer, 2015
- 3) *The Natural Gas Sector in Israel*, Ministry of National Infrastructures, Energy and Water Resources, www.energy.gov.il

- 4) Συνέντευξη Νίκου Λυγερού, *Η ανακάλυψη του κοιτάσματος Zohr και οι επιπτώσεις στην Ελλάδα*, 02/09/2015
- 5) Φυσικό Αέριο, www.aerioattikis.gr
- 6) *NATURAL GAS IN CYPRUS: CHOOSING THE RIGHT OPTION*, Anastasios, Giamouridis, 2013
- 7) *Ενεργειακός Τομέας της Κύπρου*, Σόλων Κασίνης, Διευθυντής Υπηρεσίας Ενέργειας στο Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, 2012
- 8) Ο ΠΕΡΙ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΝΟΜΟΣ, ΚΕΦ. 113, www.defa.com.cy
- 9) Documento, Δημήτρης Χατζηνικόλας, δημοσιεύθηκε στις 16/07/2017
- 10) From Sema Sezer, “Greek Exploration Licenses and Economic and Economic Zone Agreements in Eastern Mediterranean” (paper presented at the “International Conference,” Eastern Mediterranean University Center for Strategic Studies, Famagusta, Cyprus, March 2008)
- 11) <http://www.cna.org.cy>
- 12) ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΑΡΥΩΤΗΣ “ Η ΑΟΖ της Ελλάδας ”
- 13) ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ, Δημήτριος Μυλωνόπουλος
- 14) ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ ΥΠΟ ΤΟ ΝΕΟΝ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Π. ΧΟΡΤΑΤΟΣ
- 15) Η Κύπρος προχωρεί σε μονομερή οριοθέτηση της ΑΟΖ με την Τουρκία αλλά ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ Ελλάδα <http://hellasjournal.com/2017/10/afti-ine-magkes-i-kipros-ekane-monomeri-oriothetisi-tis-aoz-me-tin-tourkia-alla-ke-me-tin-ellada>
- 16) <https://www.tovima.gr/2013/09/07/books-ideas/oi-nomikoi-grifoi-twn-aoz/>
- 17) Η ΕΛΛΗΝΟ-ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗΣ ΠΡΟΣ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Π. ΧΟΡΤΑΤΟΣ
- 18) <http://diethnes-dikaio.blogspot.com/2012/05/blog-post.html>, Λουκής Λουκαϊδης
- 19) <https://hellasjournal.com/2018/06/i-voreia-makedonia-kai-to-dikaio-tis-thalassas-echei-dikaiomata-stin-aoz-tis-elladas/>
- 20) <https://difernews.gr/o-alvanos-ypeks-parousiase-ti-symfonia-alvanias-elladas-gia-tis-thalassies-zones-deite-chartes/>
- 21) Το Δίκαιο της Θάλασσας και η Χώρα μας, Διάλεξη του Ηλία Κρίσπη, Αθήνα, Εκδόσεις Σακκουλα Α.Ε

22) Η ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ, [Κρ. Ιωάννου, Α. Στρατή](#)

23) Η σύμβαση για το δίκαιο της Θάλασσας: εφαρμογές και εξελίξεις 20 χρόνια από την υπογραφή της, Περράκης, Στέλιος Ε. Ελληνική Εταιρεία Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων, 2005

24) Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Ρούκουνας, Εμμανουήλ, 2010